

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kymmenes jaosto)

9 päivänä helmikuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö — Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artikla — Direktiivi 1999/70/EY — Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemä määräaikaista työtä koskeva puitesopimus — 4 lauseke — Perättäiset määräaikaiset työ sopimukset julkisella sektorilla — Yliopisto-organisaation uudelleenjärjestely — Kansallinen säännöstö — Korkeakouluopettajien liittäminen yliopistojen professorikuntaan — Edellytys — Tohtorin tutkinnon saaminen — Kokoaikaisten työpaikkojen muuttaminen osa-aikaisiksi viroiksi — Soveltaminen ainoastaan väliaikaisina virkamiehinä työskenteleviin opettajiin — Syrjintäkiellon periaate

Asiassa C-443/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 8 de Madrid (Madridin hallintotuomioistuin nro 8, Espanja) on esittänyt 21.7.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.8.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Francisco Rodrigo Sanz

vastaan

Universidad Politécnica de Madrid,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Berger sekä tuomarit A. Borg Barthet ja F. Biltgen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklan mukaisesti,

on antanut seuraavan

* * Oikeudenkäyntikieli: espanja.

määräyksen

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL 1999, L 175, s. 43) liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus) 4 lausekkeen tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Francisco Rodrigo Sanz ja Universidad Politécnica de Madrid (Madridin polytekninen yliopisto, jäljempänä UPM) ja jossa on kyse viimeksi mainitun päätöksestä lyhentää asianomaisen henkilön työaika kokoaikaisesta osa-aikaiseen työaikaan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 1999/70 1 artiklan mukaan tämän direktiivin tarkoituksena on ”panna täytäntöön toimialaltaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen (EAY, UNICE ja CEEP) välillä tehty puitesopimus”.
- 4 Direktiivin 2 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan – – [ja] jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla ne voivat jatkuvasti taata tässä direktiivissä säädettyjen tulosten saavuttamisen. – –”
- 5 Puitesopimuksen 1 lausekkeen mukaan sen tarkoituksena on yhtäältä parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjintäkiellon periaatteen soveltaminen ja toisaalta laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä.
- 6 Puitesopimuksen 2 lausekkeen, jonka otsikkona on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Tätä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä.”
- 7 Puitesopimuksen 3 lausekkeessa, jonka otsikkona on ”Määritelmät”, määrätään seuraavaa:

”[Tässä sopimuksessa]

 1. – – ’määräaikaisella työntekijällä’ tarkoitetaan henkilöä, jolla on suoraan työnantajan ja työntekijän välillä tehty työsopimus tai solmittu työsuhde, jonka päättymisen määräytyy [objektiivisin] syin, esimerkiksi tietyn päivämäärän umpeutumisen, tietyn tehtävän loppuun saattamisen tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella.
 2. – – ’vastaavalla vakituisella työntekijällä’ tarkoitetaan työntekijää, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus tai työsuhde ja joka työskentelee samassa työpaikassa ja samassa tai samanlaisessa työssä tai tehtävässä, ottaen huomioon pätevyys ja ammattitaito. Milloin samassa työpaikassa ei ole vastaavaa vakituista työntekijää, vertailu on tehtävä suhteessa sovellettavaan työehtosopimukseen tai jos sellaista ei ole, vertailu tehdään kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaisesti.”

- 8 Puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa ("Syrjimättömyyden periaate") määrätään seuraavaa:

"Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä."

Espanjan lainsäädäntö

- 9 Yliopistoista 21.12.2001 annetun lain 6/2001 muuttamisesta 12.4.2007 annetun lain 4/2007 (Ley Orgánica 4/2007 por la que se modifica la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades; BOE nro 89, 13.4.2007, s. 16241) toisessa lisäsäännöksessä, jonka otsikko on: "Yliopistolaitosten opettajakunta ja sen jäsenten liittäminen yliopiston professorikuntaan", säädetään seuraavaa:

1. Yliopistojen opettajia yliopistojen professorikuntaan liitettäessä yliopistojen opettajat, joilla tämän lain voimaantulohetkellä on tohtorin tutkinto tai jotka saavat sen myöhemmin ja joille myönnetään erityinen kelpoisuus --, liittyvät suoraan yliopistojen professorikuntaan, omiin virkoihinsa --.
2. Yliopistot ottavat käyttöön ohjelmia, joiden tarkoituksena on mahdollistaa se, että yliopistojen opettajat pystyvät sovittamaan yhteen opetustehtävänsä tohtorin tutkinnon hankkimisen kanssa.
3. Henkilöt, jotka eivät saa yliopistoprofessorin pätevyyttä, pysyvät samassa tilanteessa ja säilyttävät kaikki oikeutensa ja täyden kelpoisuutensa opettaa ja tapauksen mukaan tehdä tutkimusta.

-- "

- 10 Madridin itsehallintoalueen vuotta 2012 koskevan yleisen talousarviolain oikaisemisesta ja kiireellisistä toimenpiteistä julkisten menojen rationalisoimiseksi sekä taloudellisen toiminnan edistämiseksi ja helpottamiseksi 4.7.2012 annetussa laissa 4/2012 (Ley 4/2012 de modificación de la Ley de Presupuestos Generales de la Comunidad de Madrid para el año 2012, y de medidas urgentes de racionalización del gasto público e impulso y agilización de la actividad económica; BOE nro 247, 13.10.2012, s. 73244) säädettiin muun muassa sellaisten väliaikaisten opettajien työajan keston muuttamisesta, joilla ei ollut lain 4/2007 toisen lisäsäännöksen 1 kohdassa tarkoitettua erityistä kelpoisuutta muuttamalla heidän kokoaikaiset toimensa osa-aikaisiksi toimiksi.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 11 Rodrigo Sanz on työskennellyt vuodesta 1983 UPM:ssä, tarkemmin sanottuna Madridin teknisen korkeakoulun arkkitehtiosastolla.
- 12 Hänet nimitettiin väliaikaiseksi virkamieheksi 7.11.1989 hoitamaan kokoaikaisesti vakinaisen korkeakouluopettajan (Profesor Titular de Escuela Universitaria) virkaa. Hänen työnkuvaansa, työaikaansa eikä työaikoja ole sen jälkeen muutettu.
- 13 Espanjan yliopistojen organisaatiomuutoksia varten laissa 4/2007 säädettiin yliopisto-opettajien liittämisestä yliopistojen professorikuntaan sillä edellytyksellä, että he olivat saaneet tohtorin tutkinnon.

- 14 Lailla 4/2012 asetettujen budjettileikkausten vuoksi toteutettavien toimenpiteiden yhteydessä UPM:n hallitus päätti lyhentää sellaisten väliaikaisten opettajien työaikaa, joilla ei ollut kelpoisuutta hoitaa yliopistolehtorin tehtävää tai yliopistoprofessorin tehtävää; mainitut tehtävät edellyttävät tohtorin tutkintoa.
- 15 Koska Rodrigo Sanzilla ei ollut tohtorin tutkintoa, hänelle ilmoitettiin 19.11.2012, että hänen kokoaikainen toimensa muutettaisiin osa-aikaiseksi toimeksi ja hänen palkkansa pienenisi vastaavasti.
- 16 Rodrigo Sanz nosti mainitusta päätöksestä kumoamiskanteen sillä perusteella, ettei se vastannut opetuksen tarpeita eikä myöskään sen osaston tarpeita, jolla hän opetti, vaan ainoastaan yliopiston menojen alentamiseen liittyviä näkökohtia. Koska päätöstä sovellettiin vain väliaikaisiin virkamiehiin, mainittu päätös johti siihen, että heitä kohdeltiin epäedullisemmin kuin vastaavia vakinaisia virkamiehiä.
- 17 UPM vetoaa siihen, että kyseessä oleva toimenpide on laadun tae, joka mahdollistaa yliopiston opettajakunnan opetus-, tutkimus- ja hallintotoiminnan tuotoksen mittaamisen. Kun otetaan huomioon valtion hallintoelimillä UPM:n mukaan oleva itsehallintovalta, mainittu toimenpide on asianmukainen reaktio siihen, että viime vuosina sisääntulevien opiskelijoiden määrä on laskenut.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 8 de Madrid (Madridin hallintotuomioistuin nro 8, Espanja) muistuttaa siitä, että puitesopimuksessa määrätään muun muassa kiellosta kohdella määräaikaisia työntekijöitä epäedullisemmin kuin vastaavassa tilanteessa olevia vakituisia työntekijöitä ainoastaan siitä syystä, että he työskentelevät määräaikaisesti.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että Espanjan säännöstössä, jolla yliopistojen opettajat liitetään yliopistojen professorikuntaan todetaan nimenomaisesti, että henkilöiden, jotka saavat viimeksi mainitun aseman liittämismenettelyssä, tilanne säilyy ennallaan ja he säilyttävät oikeutensa. Yliopiston hallinto soveltaa mainitun tuomioistuimen mukaan kuitenkin tosiasiaa kyseistä säännöstä vain opettajiin, jotka ovat vakinaisia virkamiehiä, mutta ei niihin, jotka ovat väliaikaisia virkamiehiä, ja tukeutuu vakinaisten ja väliaikaisten virkamiesten väliseen perustavanlaatuisen eroon, sillä ensin mainitut ovat läpäisseet kilpailun, joka on johtanut viran perustamiseen, kun taas jälkimmäisten nimitys on yksinomaan avoimen viran täyttämiseen liittyvän tarpeen ja kiireellisyyden vaatimusten sanelema.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan täytettyjen virkojen ominaispiirteet, työn luonne, annetut työtehtävät ja vaadittu koulutus ovat samoja kumpaankin ryhmään kuuluville opettajille. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on lisäksi osoitettu, että työajan lyhentämisen ainoa syy on menojen rajoittamista koskeva huoli, kun taas kyseisen osaston opetustarpeet pysyvät ennallaan ja muutoinkin viimeaikaiset ilmoitukset avoimista työpaikoista osoittavat, että tarve täyttää paikka kokoaikaisesti on pysynyt ennallaan.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii näin ollen, onko tällaisen kansallisen säännösten soveltaminen puitesopimuksen mukaista silloin, kun se johtaa siihen, että väliaikaisiin virkamiehiin kuuluvien opettajien työaika lyhenee puolella, jos heillä ei ole tohtorin tutkintoa, kun taas sellaiset opettajat, jotka ovat vakinaisia virkamiehiä mutta joilla ei ole tohtorin tutkintoa, säilyttävät täysin oikeutensa eivätkä kärsi mistään haitasta.
- 22 Tässä tilanteessa Juzgado de la Contencioso-Administrativo n° 8 de Madrid on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko puitesopimuksen 4 lauseketta tulkittava siten, että se on esteenä kuvatunkaltaiselle lainsäädännölle, joka sallii työajan lyhentämisen yksinomaan siksi, että kyseessä on väliaikainen virkamies?

Jos kysymykseen vastataan myöntävästi:

- Voidaanko tällaiseen erilaiseen kohteluun oikeuttavana asiallisena syynä pitää taloudellista tilannetta, joka tekee kulujen pienentämisestä välttämätöntä budjettimäärärahojen leikkaamisen vuoksi?
 - Voidaanko tällaiseen erilaiseen kohteluun oikeuttavana asiallisena syynä pitää hallinnon itsehallintovaltaan kuuluvaa valtaa tehdä organisaatiotaan koskevat päätökset?
- 2) Onko puitesopimuksen 4 lauseketta tulkittava siten, että hallinnolle kuuluvaa valtaa tehdä organisaatiotaan koskevat päätökset rajoittaa aina ja kaikissa tilanteissa velvollisuus noudattaa sen palveluksessa olevien työntekijöiden syrjinnän tai erilaisen kohtelun kieltoa riippumatta siitä, onko kyseessä vakinainen virkamies vai väliaikainen, ylimääräinen tai tilapäinen virkamies?
- 3) Voidaanko puitesopimuksen 4 lausekkeen vastaisena pitää lain 4/2007 toisen lisäsäännöksen 3 momentin tulkintaa ja soveltamista siten, että otettaessa vakinaisia korkeakouluopettajia [virkamiehiä] yliopiston professorien virkoihin, nämä säilyttävät kaikki oikeutensa ja luentotuntimääränsä, vaikkeivät he ole suorittaneet tohtorintutkintoa, kun taas väliaikaisten korkeakouluopettajien osalta tämä ei ole mahdollista?
- 4) Jos tohtorintutkintoa on pidettävä objektiivisena perusteena, johon tukeutumalla väliaikaisten korkeakouluopettajien, joilla ei ole kyseistä tutkintoa, työaika lyhennetään 50 prosenttiin, mikä ei kuitenkaan koske vakinaisia kokoaikaisesti työskenteleviä korkeakouluopettajia, joilla ei myöskään ole tätä tutkintoa, voidaanko katsoa, että se on syrjivä ja näin ollen puitesopimuksen 4 lausekkeen vastainen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 23 Kysymyksillään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, onko puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa tulkittava niin, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan yliopistojen uudelleenorganisointitoimenpiteiden yhteydessä se, että jäsenvaltion toimivaltaiset hallintoviranomaiset voivat lyhentää puolella korkeakouluopettajien, jotka ovat väliaikaisia virkamiehiä, työaika sillä perusteella, ettei heillä ole tohtorin tutkintoa, kun taas sama toimenpide ei kohdistu sellaisiin korkeakouluopettajiin, jotka ovat vakinaisia virkamiehiä mutta joilla ei myöskään ole tohtorin tutkintoa.
- 24 Jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai jos ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta ei ole perusteltua epäilystä, unionin tuomioistuin voi työjärjestyksensä 99 artiklan nojalla esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää ratkaista asian perustellulla määräyksellä.
- 25 Nyt käsiteltävään asiaan on sovellettava tätä määräystä. Vastaus ennakkoratkaisukysymyksiin voidaan nimittäin selvästi päätellä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, etenkin 13.9.2007 annetusta tuomiosta Del Cerro Alonso (C-307/05, EU:C:2007:509); 22.12.2010 annetusta tuomiosta Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres (C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819); 8.9.2011 annetusta tuomiosta Rosado Santana (C-177/10, EU:C:2011:557); 18.10.2012 annetusta tuomiosta Valenza ym. (C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646); 12.12.2013 annetusta tuomiosta Carratù (C-361/12, EU:C:2013:830) ja 14.9.2016 annetusta tuomiosta de Diego Porras (C-596/14, EU:C:2016:683) sekä 21.9.2016 annetusta määräyksestä Álvarez Santirso (C-631/15, EU:C:2016:725).

- 26 Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee ensinnäkin, että direktiiviä 1999/70 ja puitesopimusta sovelletaan kaikkiin työntekijöihin, jotka suorittavat tehtäviä, joista heille maksetaan palkkaa, näiden työntekijöiden ja heidän työnantajansa välisen määräaikaisen työsuhteen perusteella (tuomio 13.9.2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, 28 kohta; tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 42 kohta; tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 40 kohta ja määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 27 kohta).
- 27 Puitesopimuksessa ilmaistut vaatimukset on siis tarkoitettu sovellettaviksi viranomaisten ja muiden julkisen sektorin yksikköjen kanssa tehtyihin määräaikaisiin työsuhteisiin ja työsuhteisiin (tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 28 kohta).
- 28 Siltä osin kuin Rodrigo Sanz on toiminut yli 30 vuoden ajan erilaisissa opetustehtävissä UPM:ssä väliaikaisena virkamiehenä useiden määräaikaisten nimitysten perusteella, hän kuuluu direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen soveltamisalaan.
- 29 Tässä yhteydessä on muistutettava, että puitesopimuksen 1 lausekkeen a alakohdan mukaan yhtenä puitesopimuksen tarkoituksena on parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjäntäkiellon periaatteen soveltaminen. Samoin puitesopimuksen johdanto-osan kolmannessa kohdassa täsmennetään, että sopimus ”kuvaa työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan”. Direktiivin 1999/70 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan, että puitesopimuksen tavoitteena on muun muassa parantaa määräaikaisen työn laatua vahvistamalla vähimmäisvaatimukset, joilla voidaan taata syrjäntäkiellon periaatteen soveltaminen (tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 47 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 25 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 31 kohta).
- 30 Puitesopimuksella ja etenkin sen 4 lausekkeella pyritään soveltamaan tätä periaatetta määräaikaisiin työntekijöihin sen estämiseksi, että työnantaja käyttää tämäntyyppisiä työsuhteita evätäkseen näiltä työntekijöiltä oikeuksia, jotka on myönnetty vakituisille työntekijöille (tuomio 13.9.2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, 37 kohta; tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 48 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 26 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 32 kohta).
- 31 Kun puitesopimuksen tavoitteet otetaan huomioon, sen 4 lausekkeen on siis katsottava ilmentävän unionin työ- ja sosiaalioikeuden periaatetta, jota ei voida tulkita suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, 38 kohta; tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 49 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 27 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 33 kohta).
- 32 Unionin tuomioistuim on siis katsonut, että ratkaiseva seikka sen arvioimisessa, kuuluuko toimenpide puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuun työehtojen käsitteeseen, on juuri työtä koskeva seikka eli työntekijän ja työnantajan välille muodostunut palvelussuhde (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2013, Carratù, C-361/12, EU:C:2013:830, 35 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 28 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 34 kohta).

- 33 Tältä osin on todettava, että unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että työajan lyhentäminen puolella ja siitä seuraava palkan aleneminen täyttävät täysimääräisesti tämän määräyksen edellisessä kohdassa mieleen palautetun ratkaisevan arviointiperusteen ja niiden on siis katsottava kuuluvan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitetun työehtojen käsitteen alaan.
- 34 Unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitetuista työehdoista, joita sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, etteivät ne saa olla epäedullisempia kuin vastaavassa tilanteessa olevien vakituisten työntekijöiden työehdot, ellei kyseisten kahden työntekijäryhmän erilaiseen kohteluun ole asiallisia syitä (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, 42 ja 47 kohta; tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 53 kohta; tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 56, 57 ja 64 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 34 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 40 kohta).
- 35 Nyt esillä olevassa asiassa on selvää, että väliaikaisina virkamiehinä työskentelevien korkeakouluopettajien ja virkamiehinä työskentelevien korkeakouluopettajien kohtelussa on ero, koska vain ensin mainittujen työaikaa, ja näin ollen heidän palkkaansa, vähennetään puolella ainoastaan siitä syystä, ettei heillä ole tohtorin tutkintoa.
- 36 Kyseisestä todetusta epäyhdenvertaisuudesta on tarkastettava ensinnäkin, ovatko väliaikaisina virkamiehinä työskentelevät korkeakouluopettajat ja virkamiehinä työskentelevät korkeakouluopettajat toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa.
- 37 Käsite ”vastaava vakituinen työntekijä” määritellään puitesopimuksen 3 lausekkeen 2 kohdassa siten, että sillä tarkoitetaan ”työntekijää, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus tai työsuhde ja joka työskentelee samassa työpaikassa ja samassa tai samanlaisessa työssä tai tehtävässä, ottaen huomioon pätevyys ja ammattitaito” (määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 42 kohta).
- 38 Jotta voitaisiin arvioida, tekevätkö työntekijät puitesopimuksessa tarkoitetulla tavalla samaa tai samanlaista työtä, on puitesopimuksen 3 lausekkeen 2 kohdan ja 4 lausekkeen 1 kohdan mukaisesti selvitettävä, voidaanko näiden työntekijöiden tilanteita pitää toisiinsa rinnastettavina, kun otetaan huomioon kaikki tekijät, kuten työn luonne, koulutusta koskevat edellytykset ja työehdot (tuomio 18.10.2012, Valenza ym., C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 42 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 40 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 43 kohta).
- 39 Vaikkakin sen lopullinen määrittäminen, ovatko väliaikaisina virkamiehinä työskentelevät korkeakouluopettajat ja virkamiesasemassa olevat korkeakouluopettajat toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa, onkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä (ks. analogisesti tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 67 kohta; tuomio 18.10.2012, Valenza ym., C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 43 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 42 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 44 kohta), ennakkoratkaisupyynnön sisältävistä tiedoista ilmenee selvästi kumpaankin ryhmään kuuluvien opettajien osalta, että toimenkuva, suoritetun työn luonne, heille annetut tehtävät ja vaadittava koulutus ovat samoja.
- 40 Näin ollen on niin, että ainoa seikka, joka erottaa väliaikaisina virkamiehinä työskentelevien korkeakouluopettajien tilanteen vakinaisen virkamiehen asemassa olevan saman opettajan tilanteesta, on ensin mainitun ja hänen työnantajansa välisen työsuhteen määräaikaisuus.
- 41 Koska molempiin kyseisiin ryhmiin kuuluvat opettajat ovat toisiinsa rinnastettavissa tilanteissa, on selvitettävä toiseksi, onko tämän määräyksen 35 kohdassa todettuun erilaiseen kohteluun puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettu asiallinen syy.

- 42 Tältä osin puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettu asiallinen syy, jonka perusteella määräaikaisten työntekijöiden ja vakituisten työntekijöiden välinen erilainen kohtelu voitaisiin perustella, ei voi olla vain se seikka, että erilaisesta kohtelusta säädetään lain tai työehtosopimuksen kaltaisissa yleisissä ja abstrakteissa kansallisissa oikeussäännöissä (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, 57 kohta; tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 54 kohta; tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 72 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 46 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 48 kohta).
- 43 Pelkästään julkishallinnon henkilöstön palvelussuhteen tilapäisyyteen vetoamista ei näin ollen voida pitää puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuna asiallisena syynä (tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 56 kohta; tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 74 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 47 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 49 kohta).
- 44 Määräaikaisten ja vakituisten työntekijöiden erilaista kohtelua työsuhteen ehdoissa ei nimittäin voida perustella kriteerillä, jossa viitataan yleisesti ja abstraktisti juuri työsuhteen kestoon. Jos myönnettäisiin, että pelkästään palvelussuhteen tilapäisyys riittäisi perusteeksi tällaiselle erilaiselle kohtelulle, tehtäisiin tällä sisällöllisesti tyhjäksi direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen tavoitteet. Määräaikaisen työn laadun ja yhdenvertaisen kohtelun edistämisen, joihin sekä direktiivillä 1999/70 että puitesopimuksella pyritään, sijasta tällaisen kriteerin käyttämisellä pidettäisiin loputtomasti yllä määräaikaisille työntekijöille epäedullista tilannetta (tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 57 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 50 kohta).
- 45 Mainittu käsite edellyttää siten, että todettua erilaista kohtelua voidaan perustella sillä, että on olemassa kyseessä olevalle työehdolle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia seikkoja siinä erityisessä asiayhteydessä, johon työehto kuuluu, ja näin on oltava objektiivisten ja läpinäkyvien arviointiperusteiden perusteella, jotta voidaan varmistaa, että kyseinen erilainen kohtelu vastaa todellista tarvetta, että sillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite ja että se on tätä varten tarpeellinen. Tällaiset seikat voivat olla muun muassa seurausta niiden työtehtävien erityisluonteesta, joiden hoitamiseksi kyseiset määräaikaiset sopimukset on tehty, sekä näille tehtäville luontaisista ominaispiirteistä tai mahdollisesti jäsenvaltion toiminnasta, kun se pyrkii perusteltuun sosiaalipoliittiseen päämäärään (tuomio 13.9.2007, Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, 53 ja 58 kohta; tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 55 kohta; tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 73 kohta ja tuomio 14.9.2016, de Diego Porras, C-596/14, EU:C:2016:683, 45 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 51 kohta).
- 46 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että UPM katsoo, että erilainen kohtelu on perusteltua asiallisista syistä eli sen vuoksi, että korkeakoulut ovat törmänneet budjettirajoitteisiin ja niiden sisään tulevien opiskelijoiden määrä on vähentynyt, minkä vuoksi sillä olevan itsehallintovallan nojalla se saattoi näistä syistä päättää, että kyseisen yliopiston opettajien, jotka työskentelivät väliaikaisina virkamiehinä, työaika lyhennettiin puolella.
- 47 Jäsenvaltioilla oman julkishallintonsa järjestämisessä olevasta harkintavallasta on todettava, että ne voivat lähtökohtaisesti – rikkomatta direktiiviä 1999/70 ja puitesopimusta – säätää palvelusvuosia koskevista edellytyksistä tiettyihin tehtäviin pääsemiseksi, rajoittaa pääsyn sisäiseen ylennysmenettelyyn ainoastaan vakinaiisiin virkamiehiin sekä edellyttää näiden osoittavan, että heillä on valintamenettelyn kohteena olevaa luokkaa välittömästi alemmaa luokkaa vastaava ammatillinen kokemus (ks. vastaavasti tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 76 kohta ja tuomio 18.10.2012, Valenza ym., C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 57 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 53 kohta).

- 48 Tästä harkintavallasta huolimatta jäsenvaltioiden on valvottava, että mainitunlaisia erilaiseen kohteluun johtavia rajoituksia sovelletaan avoimesti ja soveltamista on voitava valvoa, jotta estetään määräaikaisten työntekijöiden sulkeminen menettelyn ulkopuolelle käyttämällä perusteena pelkästään työsopimuksen tai työsuhteen kestoja osoituksena heidän palvelusajastaan ja ammatillisesta kokemuksestaan (ks. vastaavasti tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 77 kohta; tuomio 18.10.2012, Valenza ym., C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 59 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 54 kohta).
- 49 Kun tällainen erilainen kohtelu valintamenettelyssä johtuu tarpeesta ottaa huomioon sitä työtehtävää, joka tällä menettelyllä on tarkoitus täyttää, koskevat objektiiviset vaatimukset, jotka eivät liity väliaikaisen virkamiehen ja hänen työnantajansa välisen palvelussuhteen määräaikaisuuteen, mainittu erilainen kohtelu voi olla pätevästi perusteltua puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettulla tavalla (tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 79 kohta ja tuomio 18.10.2012, Valenza ym., C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 61 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 55 kohta).
- 50 Sitä vastoin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen yleisen ja abstraktin säännön soveltaminen, jolla määrätään korkeakouluopettajien työajan vähentämisestä puolella ainoastaan siitä syystä, että he työskentelevät väliaikaisina virkamiehinä eikä heillä ole tohtorin tutkintoa, ilman, että muita sellaisia objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita otetaan huomioon, jotka liittyvät täsmällisemmin kyseisen työn luonteeseen tai tarkoitukseen, ei ole tämän tuomion edellisissä kohdissa mieleen palautetun oikeuskäytännön vaatimusten mukaista.
- 51 Mainitunlaisen säännön soveltaminen perustuu yleiseen oletukseen, jonka mukaan korkeakouluopettajien palvelussuhteen määräaikaisuus sellaisenaan oikeuttaa mainittuun ryhmään kuuluvien opettajien erilaisen kohtelun sellaisiin opettajiin verrattuna, jotka ovat vakinaisia virkamiehiä, vaikka kumpaankin ryhmään kuuluvat opettajat hoitavat samankaltaisia tehtäviä. Mainittu oletus on ristiriidassa direktiivin 1999/70 ja puitesopimuksen tavoitteiden kanssa.
- 52 Mainittua toteamusta ei voida kyseenalaistaa väitteellä, jonka mukaan väliaikaisten virkamiesten erilainen kohtelu olisi perusteltua sekä korkeakoulun opettajakunnan henkilöstöhallintoa koskevien toimenpiteiden vuoksi että kyseisen jäsenvaltion asettamien budjettirajoitteiden vuoksi, koska unionin tuomioistuin on jo katsonut, että talousarvioon liittyvillä näkökohdilla, taloudellisen henkilöstöhallinnon valvomisen tarpeeseen liittyvät näkökohdat mukaan lukien, ei voida perustella syrjintää (ks. vastaavasti tuomio 23.10.2003, Schönheit ja Becker, C-4/02 ja C-5/02, EU:C:2003:583, 85 kohta ja tuomio 22.4.2010, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, 46 kohta).
- 53 On nimittäin niin, että vaikka valtion talousarvioon liittyvät näkökohdat voivat olla jäsenvaltion sosiaalipoliittisten ratkaisujen perustana ja vaikuttaa niiden sosiaalisen suojelun toimenpiteiden luonteeseen tai laajuuteen, jotka se haluaa toteuttaa, ne eivät kuitenkaan sellaisinaan ole tällä politiikalla tavoiteltu päämäärä eikä niillä näin ollen voida perustella sellaisen kansallisen säännösten soveltamista, joka johtaa erilaiseen kohteluun määräaikaisten työntekijöiden vahingoksi (ks. analogisesti tuomio 24.10.2013, Thiele Meneses, C-220/12, EU:C:2013:683, 43 kohta; tuomio 26.11.2014, Mascolo ym., C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13, EU:C:2014:2401, 110 kohta sekä määräys 21.9.2016, Popescu, C-614/15, EU:C:2016:726, 63 kohta).
- 54 Tältä osin UPM:n väitteet, jotka liittyvät korkeakoulujen henkilöstöhallintoon ja budjettirajoitteisiin, eivät myöskään perustu objektiivisiin ja läpinäkyviin arviointiperusteisiin. Nämä väitteet ovat lisäksi ristiriidassa tosiseikkojen kanssa, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on itse ilmoittanut, koska kyseisten tahojen tarpeet ovat pysyneet muuttumattomina ja viimeaikaiset ilmoitukset kokoaikaisten työpaikkojen täyttämiseksi todistavat päinvastaista.

- 55 Lopuksi on lisättävä, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohta on ehdoton ja riittävän täsmällinen, jotta yksityiset voivat vedota siihen kansallisessa tuomioistuimessa valtiota vastaan (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2010, Gavieiro Gavieiro ja Iglesias Torres, C-444/09 ja C-456/09, EU:C:2010:819, 78–83 kohta ja tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 56 kohta sekä määräys 21.9.2016, Álvarez Santirso, C-631/15, EU:C:2016:725, 59 kohta).
- 56 Kun kaikki edellä esitetty otetaan huomioon, esitettyyn kysymykseen on vastattava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava niin, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan yliopistojen uudelleenorganisointitoimenpiteiden yhteydessä se, että jäsenvaltion toimivaltaiset hallintoviranomaiset voivat lyhentää puolella korkeakouluopettajien, jotka ovat väliaikaisia virkamiehiä, työaikaa sillä perusteella, ettei heillä ole tohtorin tutkintoa, kun taas sama toimenpide ei kohdistu sellaisiin korkeakouluopettajiin, jotka ovat vakinaisia virkamiehiä mutta joilla ei myöskään ole tohtorin tutkintoa.

Oikeudenkäyntikulut

- 57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava niin, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan yliopistojen uudelleenorganisointitoimenpiteiden yhteydessä se, että jäsenvaltion toimivaltaiset hallintoviranomaiset voivat lyhentää puolella korkeakouluopettajien, jotka ovat väliaikaisia virkamiehiä, työaikaa sillä perusteella, ettei heillä ole tohtorin tutkintoa, kun taas sama toimenpide ei kohdistu sellaisiin korkeakouluopettajiin, jotka ovat vakinaisia virkamiehiä mutta joilla ei myöskään ole tohtorin tutkintoa.

Allekirjoitukset